ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНИХ САМОВРЯДНИХ ОРГАНІВ АДВОКАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ: ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ, НІМЕЧЧИНИ, ПОЛЬЩІ)

ВИЛКОВ Сергій Валентинович - кандидат юридичних наук (Науково-дослідний інститут публічного права, м. Київ)

УДК 342.9: 347.965
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2024.3.51

У науковій статті здійснено науковий аналіз зарубіжного досвіду організації та функціонування незалежних самоврядних органів адвокатури на прикладі таких країн, як: Франції, Італії, Німеччини, Польщі, з метою подальшого запозичення позитивного досвіду та впровадження його в чинне українське законодавство.

Аналізуючи практику функціонування європейських адвокатур, виявляється, що самоврядні професійні об'єднання адвокатів у країнах Європейського Союзу відіграють вирішальну роль у: забезпеченні захисту членів від неправомірного втручання; просуванні їхніх професійних інтересів; розробці професійних стандартів діяльності та етичних норм поведінки. Водночас, на вказані органи покладається відповідальність за контроль відповідності дій адвокатів фундаментальним принципам професійної етики та стандартам, а також за вжиття належних заходів у разі їх порушення. Системи правового регулювання організації та діяльності органів адвокатського самоврядування у Франції, Німеччині, Італії та Польщі характеризуються високим ступенем деталізації, що свідчить про їхню фундаментальність та організаційну ефективність.

Ключові слова: зарубіжний досвід, Європейський союз, самоврядні органи адвокатури, адвокатське самоврядування, самоврядні інституції.

Постановка проблеми

Незалежні самоврядні органи адвокатури – це її фундаментальні структурні елементи, якими організовується життєзабезпечення всієї системи правників. Саморегуляція вищевказаного органу в рамках самоврядування є можливою завдяки Євроінтеграційному курсу України, і який є причиною того, що адвокатура зазнала реформ та видозмін, та стала на шлях впровадження провідних світових стандартів діяльності на зміну тоталітарним пострадянським. Євроінтеграційний напрямок України є безальтернативним шляхом для нашої країни у зв'язку з вибором саме такого вектору руху Україні відбуваються перетворення та переформатування інституцій державної влади у відповідності до Європейських стандартів.

Практичний досвід діяльності адвокатури Європейських розвинених країн є таким, що представляє інтерес для вивчення, так, як Україна рухається в напрямку забезпечення європейських стандартів діяльності всіх відомств та інституцій, в тому числі й адвокатури, бо це є частиною її Євроінтеграційної програми. Проблеми, з якими стикається адвокатура в Україні в Європейських країнах здебільшого або не існують, або вже вирішені. Пострадянське минуле є значною перешкодою на етапі позитивних перетворень та впровадження демократичних основ в українське законодавства. Також набуті раніше не демократичні культурно – ментальні поведінкові патерни певних категорій працівників та навіть певних прошарків населення, являють собою додаткову перешкоду. Тому вивчення функціонування самоврядування адвокатури країн Європей-

ського союзу буде правильним і логічним кроком, в межах даного наукової праці.

Огляд останніх досліджень

На важливість наукового аналізу зарубіжного досвіду організації та функціонування незалежних самоврядних органів адвокатури звернута увага у наукових працях вчених, а саме: Андрощук А. «Професія юриста в країнах Європейського Союзу» [1]; Андрушко Н. «Адвокатура Франції на сучасному етапі свого розвитку» [2]; Баженова Б. «Правова регламентація діяльності соліситорів у Англії» [3]; Бочуляк Н. «Моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту: світова практика» [4]; Гвоздій В. «Ґенеза розвитку органів адвокатського самоврядування в західній Європі» [5]; Гловацький І. «Адвокатура зарубіжних країн (Англія. Німеччина. Франція)» [6]; Дурнов Є. «Організаційно-правовий стан адвокатури України у складі Польщі в 30-х роках XX ст.» [7]; Косенко М. «Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури» [8]; Личенко І. «Адвокатура зарубіжних країн» [9]; Сакун Д. «Міжнародно-правові стандарти гарантування безоплатної правової допомоги адвокатами» [10]; Святоцька В. «Інститут адвокатури Франції: особливості формування і розвитку» [11]; Фазекош О. «Зарубіжний досвід у захисті прав і свобод осіб адвокатами на прикладі Великобританії та Німеччини» [12]; Форманюк В. «Порівняльно-правова характеристика адвокатури України з деякими країнами в рамках інтеграції з Європейською унією» [13].

Основна *мета* наукової статті полягає у аналізу зарубіжного досвіду організації та функціонування незалежних самоврядних органів адвокатури на прикладі таких країн, як: Франції, Італії, Німеччини, Польщі, з метою подальшого запозичення позитивного досвіду та впровадження його в чинне українське законодавство.

Виклад основного матеріалу

Загальноєвропейська правнича традиція є окремою галуззю як історико-політичної сфери, так і культурно-соціальної, та нормативно-правової в тому ж числі. Її вивчення – це найбільш раціональний крок, коли стоїть мета повторити успіх провідних демократичних країн Європи в даному напрямку.

Отже, перейдемо до практичного та більш детального аналізу моделей функціонування адвокатури в Європейських країн. Розглянемо приклад адвокатури Франції. «Адвокати у Франції об'єднані в колегії при кожному Суді другої інстанції [14]. Колегії адвокатів, утворені в компетенції одного Апеляційного суду, можуть об'єднатися, щоб утворити єдину колегію – Орден адвокатів. Рішення приймається на голосуванні в кожній колегії більшістю голосів. Усі колегії адвокатів рівні в правах, незалежні й автономні. Основна функція колегії адвокатів – координувати дії адвокатів, що входять до її складу, забезпечувати загальні потреби, здійснювати захист інтересів адвокатів у рамках своєї компетенції та дбати про якість надаваної юридичної допомоги, забезпечуючи доступ до правосуддя. Відповідно до Закону від 31 грудня 1971 р. № 71-1130 щодо реформи деяких судових та юридичних професій колегії адвокатів володіють цивільною правосуб'єктністю (ст. 21 Закону) [14]. Від їх ім'я діють представницькі органи в особі голови колегії адвокатів, якому допомагає Рада. Адвокатські ордени забезпечують дві категорії завдань: перша – адміністративна діяльність, друга – дисциплінарна юрисдикція. Колегії забезпечують дотримання професійної етики адвокатами, розгляд скарг, поданих приватними особами, державними органами, громадськими організаціями і самими адвокатами. Кожен вищий суд, при якому існує колегія адвокатів, контролює прийом до неї нових членів та виключення з неї. Конституційне керівництво кожною колегією здійснюється Радою колегії, що обирається Генеральною асамблеєю адвокатів строком на 3 роки. Вищим органом адвокатського самоврядування Франції є Національна рада колегій, заснована 31 грудня 1991 р., яка складається з 80 членів, що обираються адвокатами відкритим голосуванням [15]».

Французька адвокатура має розгалужену систему, але зі своєю особливою специфікою організації діяльності. Рішення зде-

більшого приймаються більшістю голосів правників, що свідчить про високий рівень демократичності та саморегуляції, але водночас частковий контроль з боку держави в формі підзвітності відомства Міністерству юстиції Франції є певним ризиком, так, як теоретично він створює певний простір для зловживань. Варто відзначити, що «на національному рівні адвокатура Франції представлена радою асоціацій адвокатів, яка обирається членами асоціації. Основною діяльністю ради асоціацій адвокатів Франції є координація учбових центрів з підготовки адвокатів, представництво інтересів спільноти адвокатів перед державними органами та громадськістю. Також рада асоціацій адвокатів має право приймати дисциплінарні та етичні норми для всієї професії. Рада виконує репрезентативну, освітню функцію, а також має повноваження приймати рішення про прийом іноземних громадян у число адвокатів Франції. Рада колегії має досить широкі владні повноваження і здійснює владні функції нарівні з Головою колегії. У Франції так само, як в Італії, Австрії та Німеччині, чисельний склад Ради колегії адвокатів залежить від кількості зареєстрованих адвокатів у тій чи іншій колегії, що діє в даній області [16]. Голова кожної з колегій називається батоньє і в даний час володіє значними повноваженнями. Функції голови колегії визначені у ст. 21 Закону від 31 грудня 1971 р. № 71-1130 про сертифікат придатності до професії адвоката, відповідно до якої голова представляє колегію в усіх сферах суспільного життя; попереджає або вирішує спори професійного характеру між членами колегії і розглядає всі скарги, подані третіми особами; керує колегією, представляє її у всіх установах юстиції, а також адміністративних і державних установах. У жодному з положень спеціального законодавства про адвокатуру у Франції не йдеться про те, що голова ради колегій має бути обраний із членів Ради колегій, «проте традиція вимагає такого» [15; 16]».

Аналіз французького досвіду дає нам чітке розуміння того, що Франція репрезентує класичну модель організації самоврядування, окремі елементи якої також реалізовані практичним чином і в Україні в тому ж числі. Широкі повноваження та значна роль адвокатських асоціацій є ознакою достатньо широкого спектру самоврядності. До того ж обов'язкове членство в адвокатських палатах є її однією з головних ознак, що репрезентує ознаки класичної моделі адвокатури, що широко представлені в більшості Європейських країн. Важливим аспектом функціонування французької адвокатури також є те, що адвокатські колегії існують виключно при судах, що вказує на характер адміністративно – територіального устрою її системи, що є по суті класичним для країн Європи. До того ж, французька адвокатура підзвітна міністерству юстиції так само, як і адвокатура Польщі та Німеччини, що робить її самоврядність гібридною. В Україні така модель створювала б ризики для можливих зловживань, враховуючи пострядянську спадщину у вигляді певної негативної ментальності та звичок деяких соціальних та професійних прошарків населення.

Наступним кроком в вивченні досвіду самоврядних інституції адвокатур провідних країн світу буде вивчення Італійського досвіду. «Адвокатське самоврядування в Італії має певні особливості. Усі особи, що набули в установленому законом порядку статус адвоката, включаються до професійного реєстру адвокатів певної колегії, яка є професійним об'єднанням адвокатів при кожному адміністративному судовому окрузі (у кожній області та провінції, де є Трибунал, тобто суд першої інстанції). Організаційно італійська адвокатура складається з 160 колегій адвокатів, наявних у кожному судовому окрузі. Основним органом управління колегії є Рада ордену (Consiglio dell, ordine). Саме Рада вирішує питання про внесення претендентів до професійного списку адвокатів. У цілому повноваження Ради зводяться до таких: прийняття рішень в обсязі своєї компетенції; консультативні функції, у тому числі з питань розміру гонорарів адвокатів; контроль адміністративного характеру за здійсненням адвокатської діяльності та дотриманням професійної етики адвокатів; дисциплінарні функції; встановлення суми річного збору (внеску) у суворо визначених межах для покриття витрат колегії на реєстрацію. Вищим органом самоврядування в

професійному співтоваристві всіх адвокатів Італії є Національна адвокатська рада. На кожній дільниці Апеляційного суду (Corte di Appello), які знаходяться в обласних центрах Італії, адвокатською спільнотою обирається адвокат із числа допущених до представництва у вищих судах, який і стає членом Національної адвокатської ради строком на 3 роки. Таким чином, італійська адвокатура діє під контролем державних органів (в особі Міністерства юстиції, вищих судів) у формі самоврядної корпорації з розвиненими централізованими структурами та єдиними органами самоврядування: Радою ордену і Загальними зборами членів [15]». Італійська адвокатура частково підзвітна державі через міністерство юстиції, так само як і Польська, Французька та Німецька адвокатури. Регуляція з боку держави несе певні ризики. До прикладу сторона обвинувачення завжди представлена державою, але якщо держава має важелі впливу на сторону захисту або сторона захисту є також їй підконтрольна, то теоретично – це може бути використано, як можливість впливати на неї. Таким чином піддається ризику забезпечення принципу змагальності сторін в кримінальному провадженні, а як наслідок з'являється загроза зловживань в рамках досудового розслідування та судового розгляду матеріалів кримінального провадження. Але загалом гібридна самоврядність широко поширена в Європі, і не заважаючи на це адвокатури розвинених країн Європи користуються довірою серед населення та ефективно виконують покладені на них завдання. Враховуючи ментальність та культурно-правові традиції Європейської спільноти для їх рівня розвитку правової культури населення та державних службовців такий вид організаційної діяльності адвокатури може бути найвідповіднішим умовам та вимогам сьогодення.

Розглянемо Німецький досвід функціонування вищевказаної інституції. «В Німеччині адвокатура є незалежною організацією в системі правосуддя, а самі адвокати є практично вільними підприємцями, які мають свої контори, наймають службовців. Всі колегії об'єднані в Федеральну палату адвокатів, яка включає до свого складу 28 регіональних палат. За своєю організаційно-правовою формою вона створена як корпорація громадського права. Важливим аспектом є те, що кожен практикуючий адвокат повинен перебувати у Палаті. Щодо принципів на яких побудована адвокатура, то першим принципом є незалежність адвокатської професії. В Німецькому законодавстві закріплено, що будь-який юрист, що працює на певну компанію, не може бути адвокатом, адже певною мірою він залежний від свого роботодавця, а отже не можна в такому випадку говорити про незалежність. В основі цього принципу лежить не тільки незалежність від роботодавців, а й незалежність в цілому від держави. Наступний принцип – це конфіденційність, підтриманням цього принципу є те, що його порушення може привести до втрати ліцензії на здійснення адвокатської праці або до кримінального переслідування адвоката. В основі цього принципу лежить обов'язок адвоката зберігати в таємниці деталі справи клієнта, цей принцип існує для того, щоб клієнт повністю був щирим з адвокатом. Органи державної влади не вправі обшукувати адвокатські контори, не мають право допитувати адвоката як свідка у справі його клієнта, що є подібним із Україною. Ще одним принципом є заборона представництва протилежних інтересів, тобто представляючи інтереси позивача адвокат не може одночасно представляти інтереси і відповідача. Особливість цього принципу у Німеччині закладається в тому, що його порушення тягне за собою не тільки позбавлення ліцензії, адже це є правопорушенням [17]». Вищевказані загально-світові принципи діяльності адвокатури активно імплементуються і в Україні також, так, як вони закріплені в законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Щодо самоврядних органів адвокатури Німеччини, то їх діяльність більш конкретно можна проаналізувати на прикладі дослідження функціонування палати адвокатів Німеччини та інших самоврядних органів. «Колегії адвокатів у Німеччині утворюються за територіальним принципом і об'єднують адвокатів, приписаних до суду однієї і тієї ж землі. Міністерство (управління) юстиції землі може дати згоду на утворення нової

колегії на території даного округу, але лише в тому випадку, коли кількість практикуючих там адвокатів перевищить 500 осіб [18]. У Німеччині колегії адвокатів об'єднуються в єдину Федеральну палату адвокатів. Вищим органом колегії є загальні збори її членів, які збираються з ініціативи голови колегії або на вимогу не менш ніж десяти відсотків адвокатів, які у неї входять. Питання кворуму і процедури вирішуються статутом або правилами внутрішнього розпорядку відповідної колегії. Усі рішення загальних зборів приймаються простою більшістю голосів, а при їх рівності вирішальним стає голос голови. З цього правила є один виняток: якщо при виборі членів правління немає більшості голосів на користь того чи іншого кандидата, вирішальним виявляється не голос голови, а жереб. Загальні збори обирають правління колегії, встановлюють розмір членських внесків та порядок їх сплати, вирішують питання соціального забезпечення адвокатів колегії та членів їх сімей, питання стажування, виділення коштів на загальноколегіальні потреби, відшкодування витрат членів правління та членів суду адвокатської честі. Виконавчим органом колегії є правління, яке зазвичай складається із семи чоловік. Однак не всі німецькі адвокати об'єднані в колегії. За німецьким законодавством, колегії адвокатів віднесені до категорії «корпорацій публічного права», що вже саме по собі мало б означати, що входження до їх складу є справою добровільною. Але якщо адвокат – не член колегії, то він ніколи не зможе працювати при Федеральному верховному суді. У нього може з'явитися і ряд інших проблем. Система органів управління адвокатської палати в Німеччині складається з правління, президії та Загальних зборів адвокатів. Правління складається з 7 членів і обирається Загальними зборами адвокатів. Усередині правління можуть бути створені спеціальні відділення, що складаються, як мінімум, з 3 чоловік. Члени правління обираються на чотири роки. Дозволяється повторне обрання.

Вищим органом адвокатської палати є загальні збори членів палати, які скликає голова палати, як за своєю ініціативою, так і у випадку, коли того вимагає письмово десята частина членів палати, указавши предмет, який буде обговорюватися на зборах. Завдяки обов'язковому членству адвокат підлягає нагляду з боку Палати адвокатів і тим самим юрисдикції адвокатського суду. Управління юстиції землі здійснює державний нагляд за Палатою адвокатів. Нагляд обмежується тим, що контролюється дотримання законодавства та статуту, зокрема виконання завдань, покладених на Палату адвокатів. Члени правління повинні зберігати таємницю по справах, які стосуються адвокатів, претендентів та інших осіб, яка стала їм відома у процесі їхньої діяльності у правлінні, та нікому її не розголошувати. Це стосується також і адвокатів, які були залучені до співпраці, та службовців Палати адвокатів. Таким чином, адвокатура в Німеччині будується на поєднанні державного контролю (в особі Земельного Міністерства юстиції та вищих земельних судів) за адвокатською діяльністю із самоврядуванням адвокатських утворень у палатах, що мають такі органи самоврядування, як правління, президія і Загальні збори членів палати [15]».

Адвокатура Німеччини по суті має гібридну самоврядність, так, як вона є підзвітною Міністерству юстиції Німеччини, та керівним органам самоврядування водночас. Також вона має особливий територіально-адміністративний устрій, за рахунок чого діяльність адвокатів має територіальну прив'язку, що різниться з українським підходом до організації діяльності правників. Адвокатура України не є підконтрольною Міністерству Юстиції або іншим органам державної влади, і де – юре наділена повною саморегуляцією. Водночас створення спеціальних адвокатських судів з метою встановлення істини по певним спеціальним заявам чи скаргам є ефективним інститутом самоврядного саморегулювання правничого відомства Німеччини, так, як він по суті передбачає поділ повноважень, щодо дисциплінарних розслідувань між різними органами, в залежності від тяжкості та суспільної небезпечності вчиненого адвокатом діяння. Впровадження в Україні такого розподілу повноважень, щодо проведення дисциплінарних проваджень з великою ві-

рогідністю вивело б українську адвокатуру на новий рівень демократичності дисциплінарної процедури, позбавило б можливості узурпації даного напрямку діяльності адвокатури. Питання поділу повноважень щодо розгляду скарг між дисциплінарною комісією адвокатури та адвокатськими судами, в залежності від їх серйозності можна вважати доцільним кроком, який ймовірно варто було б впровадити в самоврядну діяльність української адвокатури, задля викорінення можливості для зловживань в ході здійснення дисциплінарного розслідування одним самоврядним органом, який є занадто залежним в прийнятті своїх рішень від вищого керівного органу українського самоврядування. Водночас з плюсів Німецького самоврядного підходу можна виділити, що більшість важливих рішень приймаються шляхом голосування більшості адвокатів, що надає змогу регіональним об'єднанням правників реально впливати на ситуацію з вибором ключових осіб, що входять до всіх основних органів самоврядування адвокатури в Німеччині.

Розглянемо особливості структурної організації адвокатури Польщі, яка представляє собою відомство, що пройшло перетворення з інституції пост – соціалістичної країни, що перебувала під значним впливом Радянського союзу, до сучасного демократичного європейського органу, котрий успішно виконує покладені на нього обов'язки. Саме Польща є яскравим прикладом для України та дороговказом в напрямку здійснення реформ та перетворень, які наближатимуть її до високодемократичних стандартів Європейського союзу. Україна перебуває в даний час на тому ж шляху, що є вже пройдений Польщею, саме тому досвід саме цієї Європейської країни є цінним джерелом практичних знань. Згідно статті 3 закону Польщі про адвокатуру «завданням адвокатського професійного самоврядування є: 1) створення умов для виконання статутних завдань адвокатури; 2) репрезентація адвокатури і охорона її прав; 3) нагляд за додержанням правил на здійснення адвокатської діяльності; 4) підвищення професійної кваліфікації адвоката і навчання аплікантів адвокатських (стажерів); 5) встановлення і просування правил професійної етики та догляд за їх дотриманням; 6) здійснення управління майном адвокатського самоврядування та розпорядження ним [19]». До основних органів самоврядування польської адвокатури належать Національний З'їзд Адвокатури, Найвища Рада Адвокатів, Вищий Дисциплінарний Суд, Вища Ревізійна Комісія. «Національний з'їзд адвокатів складається з делегатів, обраних зборами адвокатських палат. Національний З'їзд Адвокатури відбувається кожні чотири роки і скликається Вищою радою адвокатів. До сфери діяльності Національного з'їзду адвокатів входять: обрання колегії адвокатів, розгляд та затвердження звітів Вищої ради адвокатів, Вищого дисциплінарного суду та Вищої ревізійної комісії та затвердження, заслухавши пропозиції Вищої ревізійної комісії, закриття рахунків та звільнення Вищої ради адвокатів, визначення напрямів діяльності місцевого самоврядування, прийняття окремих нормативно-правових актів та визначення принципів створення фондів та управління активами адвокатури [20]. Вища рада адвокатів здійснює нагляд за належним виконанням професії адвоката, в межах суспільного інтересу та для його захисту. Адвокатське самоврядування діє під захистом Конституції Республіки Польща (ст. 17, п. 1). ВРА складається з: президента, адвокатів, обраних Національним конгресом адвокатів, і деканів окружних рад адвокатів. До сфери діяльності Вищої ради адвокатів, серед іншого, входять: представляти адвокатуру, контроль за діяльністю рад адвокатів районів та контроль за підготовкою стажистів, розгляд скарг на ухвали рад адвокатів району, надання висновків щодо проектів законодавчих актів та подання пропозицій і положень у сфері створення та застосування права, встановлення правил здійснення професійної діяльності, проходження адвокатського стажування, правил діяльності рад адвокатів, співробітництва з іноземними адвокатськими колегіями. Вищий дисциплінарний суд розглядає, як апеляційну інстанцію справи, які розглядаються в першій інстанції дисциплінарними судами. Вищий дисциплінарний суд складається з членів і заступників членів, обраних під час

Національного з'їзду адвокатів. До сфери діяльності Дисциплінарного секретаря адвокатури входить діяльність у дисциплінарному провадженні, визначеному Законом та прийнятими на його підставі положеннями. Дисциплінарний представник адвокатури може виконувати свої обов'язки за допомогою своїх заступників. Вища ревізійна комісія здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю Вищої ради адвокатів і контроль за виконанням рішень Національного з'їзду адвокатів. Вища ревізійна комісія складається з голови, заступника голови та чотирьох членів і двох заступників [20]».

Структура організації польського самоврядування адвокатури має певні особливості, до яких належить часткова підзвітність в певних питаннях міністерству юстиції Польщі, більш серйозна дисциплінарна відповідальність адвокатів, що виражається в ширшому спектрі дисциплінарних стягнень, наявність адвокатських дисциплінарних судів. Загалом польська адвокатура відповідає класичній моделі організації самоврядування, що притаманна багатьом країнам Європейського союзу.

Від недавна Польща прийняла рішення про надання доступу українським адвокатам до надання адвокатських послуг в Польщі. Це надає гарну можливість, щодо вивчення особливостей польського самоврядування адвокатури в практичному розрізі, з метою подальшого запозичення позитивного досвіду та впровадження його в чинне українське законодавство.

Висновок

Аналізуючи практику функціонування європейських адвокатур, виявляється, що самоврядні професійні об'єднання адвокатів у країнах Європейського Союзу відіграють вирішальну роль у: забезпеченні захисту членів від неправомірного втручання; просуванні їхніх професійних інтересів; розробці професійних стандартів діяльності та етичних норм поведінки. Водночас, на вказані органи покладається відповідальність за контроль відповідності дій адвокатів фундаментальним принципам професійної етики та стандартам, а також за вжиття належних заходів у разі їх порушення. Системи правового регулювання організації та діяльності органів адвокатського самоврядування у Франції, Німеччині, Італії та Польщі характеризуються високим ступенем деталізації, що свідчить про їхню фундаментальність та організаційну ефективність.

Література

1. Андрощук А. Професія юриста в країнах Європейського Союзу. *Юридичний журнал.* 2011. № 2. С. 118–130.

2. Андрушко Н. Адвокатура Франції на сучасному етапі свого розвитку. URL: https://naub.oa.edu.ua/2012/advokatura-frantsiji-na-suchasnomu-etapi-svoho-rozvytku/.

3. Баженова Б. Правова регламентація діяльності соліситорів у Англії. *Право України.* 2005. № 4. С. 128–132.

4. Бочуляк Н. Моделі розвитку адвокатури як соціально-правового інституту: світова практика. *Виконавча влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права):* матеріали Восьмої Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції. Наук. інтернет-конференції. Вип. 8. Терлюк І.Я. (укладач). ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів: Ліга-Прес, 2018. С. 72–76.

5. Гвоздій В. А. Генеза розвитку органів адвокатського самоврядування в західній Європі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 14–17. URL: http://www.pap.in.ua/3_2019/3.pdf.

6. Гловацький І. Ю. Адвокатура зарубіжних країн (Англія. Німеччина. Франція): навч.-практ. посіб. К.: Атіка, 2007. 588 с.

7. Дурнов Є.С. Організаційно-правовий стан адвокатури України у складі Польщі в 30-х роках XX ст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 34. Ч. 2. Т. 1. С. С. 67-71.

8. Косенко М. С. Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. Число 2. С. 151–158.

9. Личенко І. Адвокатура зарубіжних країн. навчальний посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти, 2019. 255 с.

10. Сакун Д.І. Міжнародно-правові стандарти гарантування безоплатної право-

вої допомоги адвокатами. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 3 (31). С. 126–130.

11. Святоцька В. Інститут адвокатури Франції: особливості формування і розвитку. *Право України*. 2011. № 10. С. 247–253.

12. Фазекош О. А. Зарубіжний досвід у захисті прав і свобод осіб адвокатами на прикладі Великобританії та Німеччини. *Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10–11 черв. 2016 р.). Київ: Центр правових наукових досліджень, 2016. С.130–133.

13. Форманюк В. І. Порівняльно-правова характеристика адвокатури України з деякими країнами в рамках інтеграції з Європейською унією. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. №.1. С.335–337. URL: http://www.pap.in.ua/1_2015/100.pdf

14. Journal officiel de la République française, URL: https://www.legifrance.gouv.fr/.

15. Вільчик Т. Б. Системи органів адвокатського самоврядування в країнах європейського союзу: Італія, Німеччина, Франція. *Право та інноваційне суспільство. 2015*. № 2 (5). С. 38-45.

16. Pierre Bonnet. L'avocat et sa discipline. France, 1992. 662 p.

17. Деренюк А. О. Організація та діяльність адвокатури Німеччини. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.). Одеса : Фенікс, 2022. С. 453-456.

18. Koln // Bundesrechtsanwaltsordnung vom 1 August 1959. BGBI/I. S. 36.

19. Закон про Польську адвокатуру URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/zakonodavstvo-pro-adv-polsha-zvedenyj-pereklad.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3uGz05Ki-LzL0cK8mrDu3ssNa96QD1s3XI0m8vYSMEPqzNgT8k49PPbz4_aem_aIXWnZVYQQg5jAjibQ93kA.

20. Naczelna Rada Adwokacka. URL: https://www.nra.pl/adwokatura-polska/#EN_PL.

FOREIGN EXPERIENCE IN THE ORGANIZATION AND FUNCTIONING OF INDEPENDENT SELF-GOVERNMENTAL BODIES OF THE BAR (FOR EXAMPLE: FRANCE, ITALY, GERMANY, POLAND)

The scientific article provides a scientific analysis of foreign experience in the organization and functioning of independent self-governing bodies of the bar using the example of such countries as: France, Italy, Germany, Poland, in order to further borrow positive experience and implement it into the current Ukrainian legislation.

Analyzing the practice of functioning of European bar associations, it turns out that self-governing professional associations of lawyers in the countries of the European Union play a crucial role in: ensuring the protection of members from unlawful interference; promoting their professional interests; developing professional standards of activity and ethical norms of behavior. At the same time, the above-mentioned bodies are responsible for monitoring the compliance of lawyers' actions with the fundamental principles of professional ethics and standards, as well as for taking appropriate measures in case of their violation. The systems of legal regulation of the organization and functioning of self-governing bodies of the bar in France, Germany, Italy and Poland are characterized by a high degree of detail, which indicates their fundamentality and organizational efficiency.

Key words: foreign experience, European Union, self-governing bodies of the bar, bar self-government, self-governing institutions.